Radiografii temporale: iarmarocul bârlădean[1]

Marcel Roman Proca

De la iarmaroc[2] la bâlci… sau comerț și loisir[3] citadin

Târgurile, iarmaroacele și bâlciurile au apărut ca urmare a nevoii comunităților rurale și urbane de a valorifica produsele proprii și de a realiza schimburi comerciale. În mod obișnuit, aceste manifestări aveau o durată de o zi și prezentau un caracter mixt. Pe lângă produsele agricole, se comercializau și bunuri meșteșugărești, iar mai târziu, odată cu dezvoltarea producției industriale, au început să fie vândute și produse manufacturiere aduse de negustorii ambulanți.

În documentele vremii și în vorbirea curentă nu se făcea o distincție clară între termenii târg, iarmaroc și bâlci, aceștia fiind adesea folosiți interschimbabil. Totuși, în accepțiunea populară, târgul sau iarmarocul erau dedicate mai ales comerțului cu animale și cereale, în timp ce bâlciul era asociat cu vânzarea mărfurilor diverse și cu activitățile recreative.

Astfel de evenimente aveau loc la date fixe – săptămânal sau anual –, de regulă în preajma unor sărbători religioase, când oamenii puteau participa mai ușor, fiind zile nelucrătoare. Locurile de desfășurare erau alese strategic: la intersecția unor drumuri importante, în apropierea vadurilor râurilor, în centre urbane semnificative sau pe domenii răzășești, boierești ori mănăstirești.

Tipul acesta de manifestări erau organizate, în general, cu prilejul sărbătorilor religioase, când oamenii, eliberați de obligațiile muncii, puteau participa mai ușor. De-a lungul timpului, atracția acestor evenimente s-a datorat nu doar rolului lor comercial, ci și dimensiunii festive. Ele reprezentau nu doar un prilej de comerț, ci și de socializare, distracție și sărbătoare, transformându-se în centre efemere ale vieții comunitare și ale divertismentului.[4]

---

[1] Marcel Roman Proca, *Radiografii temporale: Iarmarocul bârlădean. De la iarmaroc la bâlci… sau comerț și loisir citadin*, în „Academia Bârlădeană", anul XXX, 4(101), trim. 4, 2025, pp. 16-19.

[2] Iarmaroc (din germanul jahrmarkt – jahr, an, și markt, târg; ucr. iarmarok), târg ținut la date fixe, bâlci (anual). Târgurile deveneau permanente și le mai spuneau și „bâlciuri", când erau însoțite de spectacole și petreceri populare. Astfel, bâlciul este un târg ce se ține temporar, anual sau periodic, fiind un eveniment social, cultural, comercial și economic și se evidențiază prin diversitatea și prin forma distractivă. Iarmaroacele (târgurile sau bâlciurile) funcţionaru atât la orașe cât şi la sate, în anumite zile ale anului, putând ţine o singură adunare, una sau mai multe zile. Pentru considerații generale privind iarmaroacele, vezi și Ioan Murariu, *Iarmaroace și târguri săptămânale în Moldova (1774-1832)*, în „Hierasus", IV, 1981, 13 (1), pp. 137-145; Ion Faiter, *Trecător prin târguri şi iarmaroace*, București, Editura Sport - Turism, 1982; Gheorghe Miron, *Aspecte privind târgurile, bâlciurile ș iarmaroacele din județul Putna*, în „Cronica Vrancei", X, 2011, pp. 172-173.

[3] La origine termenul loisir provine din latinescul *licere*, desemnând posibilitatea de folosire a timpului din afara muncii propriu-zise. Pentru detalii privind delimitările conceptuale ale termenului de loisir, vezi Carmen Oprescu, *Funcțiunea de „loisir" și rolul ei în modernizare orașului Câmpulung-Muscel*, în „Argessis. Studii și comunicări", seria Istorie, IX, 2000, p. 517; Dan Dumitru Iacob, *Sociabilitate și divertisment în Principatele Române din prima jumătate a secolului al XlX-lea. Jocurile de cărți*, în „Revista de istorie socială", VIII-IX, 2003-2004, Iași, 2006, p. 237; Simona Nicoară, *Pentru o istorie a loisirului*, în „Caiete de antropologie istorică", an VI, nr. 1–2 (10–11), Ianuarie–Decembrie 2007, pp. 7–11.

[4] Ion Faiter, *op. cit.*, pp. 63-65.

Termenul de iarmaroc desemna, în mod curent, forma de organizare a comerțului interior din spațiul moldav. Totuși, în unele zone din sud se mai întâlnea și denumirea de bâlci, influențată de legăturile mai strânse și mai frecvente cu Țara Românească.[5] Situarea Bârladului pe importantul traseu comercial care lega Galațiul de nordul Moldovei, precum și existența iarmarocului de aici[6], au fost remarcate și de călătorii străini. Astfel, trimisul polon la Poartă, W. Chrzanowski, călătorind de la Iași spre Dunăre în anul 1780, nota impresionat că în Bârlad se țin iarmaroace săptămânale, la care se adună „chiar câteva mii de capete de cai și vite împreună", iar „negustorii vin din toate părțile" pentru a vinde sau a cumpăra mărfuri în cadrul acestor târguri.[7]

Dezvoltarea comerţului în secolul al XIX-lea, mai ales după 1829, a făcut să crească substanţial numărul iarmaroacelor şi a zilelor de târg. Aproape că nu era proprietar de moşie care să nu ceară să i se dea prin hrisov privilegii de a avea astfel de activități comerciale pe moșie.[8] Același lucru îl constatăm și în mediul orășenesc. Astfel, ca răspuns la o solicitare a negustorilor bârlădeni din 22 iunie 1835, domnitorul Mihail Sturdza stabilește, la 10 februarie 1837, patru iarmaroace pe an: la 23 aprilie, 20 iulie, 4 septembrie și 8 noiembrie.[9]

În aceste condiții pentru a se stopa neînțelegerile dintre proprietari, printr-o reglementare din 13 februarie 1842[10] se hotăra ca înființarea noilor târguri sau iarmaroace să nu se facă decât dacă acestea se aflau la o depărtare de „patru ceasuri" de mers pe jos, măsurate în *pasul boului* – adică la aproximativ 20 km de alte moșii sau târguri cu iarmaroace.[11]

Datorită noilor reglementări, cererea solicitantului trebuia mai întâi publicată în „Buletin" și în „Foaia sătească", pentru a fi adusă la cunoștința publicului, astfel încât eventualii nemulțumiți să poată face contestație la Vistierie, în termen de trei luni de la publicare. În aceste condiții, în anul 1846, se anunță în „Foaia oficială" că, la cererea obștei din Bârlad, vor avea loc patru iarmaroace mari pe an pe moșia acestui oraș.[12]

Concurența din ce în ce mai acerbă dintre organizatorii de iarmaroace i-a determinat pe locuitorii Bârladului să protesteze, în 1853, împotriva cererii lui Nicolae N. Greceanu de a înființa târgușoare, cu zile de târg și iarmaroace, pe trei dintre moșiile sale – Simila, Mastatici și Plopeni – aflate în apropierea Bârladului.[13] Uneori, se iveau conflicte și între negustorii bârlădeni, pentru posibilitățile de a obține beneficii comerciale. În 1825, târgoveții bârlădeni se „jăluiesc" domnitorului Ioan Sandu Sturdza, cerând ca și pentru partea de jos (adică de est) a

---

[5] Gheorghe Untaru, *Iarmaroacele din ţinuturile sudice ale Moldovei între anii 1800-1864*, în „Revista arhivelor", XLIX, 4, 1987, p. 405; Pentru detalii privind bâlciurile din Țara Românească, vezi Georgeta Penelea - Filiti, *Les foires de la Valachie pendant la période 1774-1848*, București, Editura Academiei Române, 1973.

[6] În cazul altui oraș din zonă, Vasluiul, prima mențiune a acestuia datează din 4 octombrie 1795, când domnitorul Alexandru Ioan Calimah aprobă ținerea a patru iarmaroace pe an, apreciind că acestea „se fac nu numai că sunt pentru alijverișul târgoveților și al locuitorilor ținutului aceluia, dar sunt și pentru folosul locuitorilor altor ținuturi (subl. ns.), căzându-le cu îndemână a-și face alijverișul cu cele ce au de vânzare (...)". *Documente privitoare la istoria economică a României. Oraşe şi târguri (1776-1861)*, seria A, *Moldova*, II, București, 1960, p. 71.

[7] P. P. Panaitescu, *Călători poloni în ţările române*, București, 1930, p. 238; Ioan Murariu, *op. cit.*, p. 140.

[8] Ioan Murariu, *op. cit.*, p. 138.

[9] I. Antonovici, *Documente bârlădene*, II, Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1912, p. 304.

[10] Gheorghe Untaru, *op. cit.*, p. 406.

[11] C. C. Giurescu, *Contribuțiuni la studiul originilor şi dezvoltării burgheziei române pînă la 1848*, București, Editura ştiinţifică, 1972, p. 89; Ioan Murariu, *op. cit.*.

[12] *Ibidem*, p. 88.

[13] N. Corivan, C. Turcu, *Comerţul Moldovei între anii 1848 şi 1864*, în *Dezvoltarea economiei Moldovei 1848-1864*, București, Editura Academiei R. P. R., 1963, p. 287.

orașului de a „se regula și pentru partea acea de târg un maidan, unde să-și adune carele și lumea ce aduce felurite lucruri de vânzare, ca și dânșii să poată face alișverișuri”.[14]

Un amestec insolit de negustorie, tradiţii populare și atmosferă de bâlci. Eveniment de marcă[15] la sfârșitul verii și în preajma sărbătorii de „Sfântul Ion”, prilej de amintiri şi reverii pe parcursul întregului an, îl reprezenta – şi îl reprezintă încă – acest iarmaroc anual, stabilit din anul 1863, între 20 şi 29 august[16]. Dispunea de un cu totul alt regim[17] față de comerţul cu vite şi cereale, care se desfășura în cadrul târgurilor săptămânale, organizate în zilele de marţi şi miercuri.[18] Și atunci, ca și acum, iarmarocului îi încuba și o funcţie de *entertaiment*, sub forma bâlciului[19]. Acestea sau altfel numite – târguri – reprezentau, neîndoielnic, spaţiul public unde se putea vinde tot ce prisosea în fiecare gospodărie şi se putea cumpăra ceea ce lipsea. Iarmarocul în integralitatea sa nu era numai un loc de negoţ, de distracţii, ci şi un loc de „socializare”, de schimb de opinii.

Potrivit istoricului și antropologului Adrian Majuru[20], cea mai veche formă de distracție urbană din spațiul românesc a fost cea legată de bâlciuri și iarmaroace. Aceste manifestări de „mari proporții”[21], în cadrul cărora se interferau destine și interese, polarizau, timp de două săptămâni, viața orașului. Alături de inundații, ele reprezentau evenimentul major al anului. Pentru acest scurt răstimp, plictiseala și monotonia citadină dispăreau ca prin farmec, iar desfășurarea bâlciului ar fi putut da naștere unui „întreg roman”. [22]

Vraja bâlciului aduna, și continuă să adune, întreaga populație a orașului și a satelor învecinate, într-un „amestec nesfârșit de zgomot, muzică, reclame, miros de gogoși și mititei, și

---

[14] I. Antonovici, *op. cit.*, IV, Bârlad, Tipografia și legătoria Const. D. Lupașcu, 1924, pp. 296-299.

[15] Este de remarcat faptul că, în august 1904, iarmarocul de la Bârlad a constituit obiectul primei cercetări analitice privind desfășurarea unui iarmaroc în România, realizată de folcloristul Artur Gorovei. Liviu Mărghitan, Ioan Mancaș, *Academicieni ai județului Vaslui*, Arad, Editura Ramira, 2010, p. 52.

[16] G. I. Lahovari, ș. a., *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. I, București, Editura Socec, 1898, p. 449; În presa vremii se preciza că „acest frumos iarmaroc înființat la 1866 (?!!) s-a mărit treptat”. „Constituționalul”, nr. 926, 28 august 1892.

[17] Din punct de vedere al amplasării, locul desfășurării s-a schimbat de-a lungul timpului, fiind mutat treptat din zona urban centrală către zonele periferice și adiacente. Inițial a avut loc în cartierul Podeni, pe malul Bârladului; în anii ’80 a fost relocat în Oborul de Vite, iar în prezent activitatea se desfășoară la Centrul de Afaceri.

[18] G. I. Lahovari, *op. cit.*

[19] Etimologia termenului „bâlci” este supusă controverselor. Unii lingviști consideră că acesta provine din limba maghiară, de la „bolcsu” sau „bulcsu”, care înseamnă „hram”, sensul vechi fiind acela de „praznic bisericesc”. Pe de altă parte, există și ipoteza proveniență din limba slavonă, de la termenii „boltiș” sau „bolči”, care înseamnă „vânzare” sau „târg”. Încă nu se cunoaște cu certitudine modul în care cuvântul a evoluat de-a lungul istoriei sale. Cu toate acestea, este clar evidențiată funcția inițială a bâlciului – aceea de loc de schimb și comerț, unde oamenii se întâlneau pentru a vinde și a cumpăra diverse bunuri. În timp, semnificația sa s-a extins, pierzându-și sensul de bază și incluzând tot mai mult aspecte de divertisment și socializare. https://dev.ab-traduceri.ro/calatorie-lingvistica-la-balci/ Pentru detalii, vezi și Alexandru Gafton, *Relaţia dintre elementul maghiar şi cel slav în limba română*, în *Români majoritari/Români minoritari: interferenţe şi coabitări lingvistice, literare şi etnologice*, Iaşi, Editura Alfa, 2007, pp. 107-130.

[20] Adrian Majuru, *Cum se distrau românii odinioară*, București, Editura Adevărul, 2011, p. 146.

[21] În acest sens, autorul Sergiu Brandea nota că: „la bâlciurile bârlădene veneau vizitatori din toate localitățile din împrejurimi și pentru faptul că aceasta avea o amploare foarte mare. Țăranii, de la zeci de kilometri, veneau să vândă și să cumpere. Ziua Sfântului Ion, până la „spargerea iarmarocului”, era timpul lor. Mii de de familii, femei și copii, tineri și bătrâni, în căruțe, cu autobuzele I.R.T.A. sau chiar pe jos, dacă erau mai din apropiere, veneau la bâlci.” Sergiu Brandea, *Strâmba*, Iași, Editura Pim, 2010, p. 205.

[22] Gheorghe Mangu, *Amintiri despre Bârlad*, în *Bârladul odinioară şi astăzi. Miscelaneu*, I, București, 1980, p. 727.

mult praf".[23] Paiaţele circului, acrobaţiile, defilarea femeilor tinere, frumoase, sulemenite din belşug şi pe jumătate dezgolite, întreţineau petrecerea numeroşilor vizitatori, ori de tip „cască-gură", atât de familiară românului. Căldura şi praful omniprezent completau tabloul acestei sărbători zgomotoase și cu accente generos bahice. Atmosfera era încărcată de parfumuri de, piei de oaie, bărbaţi asudaţi, cu mirosuri condimentate de mititei şi usturoi, stropite cu zeama de prună, strugure şi bere. Pe acelaşi loc, eludând stricte convenţii sociale, se înghesuiau mici burghezi, târgoveţi, ţărani, persoane din protipendadă și nelipsiţii alogeni. Să nu uităm atracţiile de tot felul: de la diversele mașinării și circul itinerant, la bunătățile culinare, și, mai ales, modul ingenios de realizare a publicității, care s-a impregnat, într-un fel sau altul, în mentalul colectiv.

Parcurgând presa vremii, ne putem face o imagine, chiar și fragmentară, despre acest univers fascinant al bâlciurilor moldovenești și putem afla informații pertinente despre complexul angrenaj comercial care anima ciclic târgurile zonale. În ziarul „Universul", datat 26 iulie 1937, putem citi, spre exemplu, că „odinioară cel mai vestit iarmaroc din Moldova era iarmarocul de la Fălticeni"[24], unde „se vindeau și cumpărau mii de vite". În continuare, autorul articolului, pentru a-și justifica afirmația, precizează că doar aici se puteau vedea „cele mai frumoase vite cornute și cei mai frumoși cai". Interesul suscitat de acesta determina prezența chiar și a unor „geambași renumiți tocmai de la Bârlad", care „își așezau mari grajduri" în bâlci.

Fiind făcută o comparație între iarmaroace, este consemnat faptul că „cel de la Drăgușeni e prea mic, iar cel de la Bârlad e pentru petrecere și prea mare".[25] Mărimea și importanța acestuia din urmă, în epocă, ne sunt relevate și de numărul și varietatea produselor comercializate aici. Statisticile iarmarocului notează cu scrupulozitate cifre și date aparent irelevante pentru cititorul neavizat de peste ani, dar care oferă o veritabilă radiografie a pulsului vieții economice, temporare și efemere, a târgului.

Spicuind din diverse ziare, aflăm că în 1888 s-au construit 237 de barăci și au fost aduse spre comercializare 3.208 vite[26]; în 1890 „care intrate cu cereale și vândute sunt 417, cu grâu 545 [...] în total 1.213 care, vite vândute 86, cai de lues[27] 300"[28]; iar în 1895, „iarmarocul de vite din Bârlad a fost destul de animat [...] s-au vândut 273 vite mari cornute, 11 cai, 18 mânji și oi"[29] etc.

Tot din 1895 datează știrea că „iarmarocul săptămânal de vite din Bârlad este foarte animat de câteva săptămâni. Mai mulți negustori de vite din Rusia fac mari cumpărături de vite, vărsând sume enorme în piață".[30] Prezența acestor comercianți din Imperiul Țarist în urbea moldavă nu este un eveniment singular, ci reprezintă un fapt obișnuit, dovadă fiind că îi regăsim aici și în 1901, când este semnalat un agent al acestora cu sarcina de a cumpăra 800 de vite pentru iarmarocul de la Varșovia.[31] Această informație ne indică faptul că orașul continua să se afle, ca și în Evul Mediu, pe traseul rutelor comerciale internaționale zonale.

---

[23] *Ibidem*.

[24] Pentru detalii, vezi și Mihai-Cristian Amăriuței, Mihai Anatolii Ciobanu, *Orașe vechi și noi pe un itinerar de marș din 1829: Baia și Fălticeni*, în *Orașe și târguri din Moldova în perioada de tranziție de la Evul Mediu la Epoca Modernă. Abordări pluridisciplinare*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2024, pp. 13-38.

[25] „Albina", 21 august 1911.

[26] „Voința Națională", 2 septembrie 1888.

[27] Probabilă eroare de tipar sau de transcriere a datelor statistice. Termenul corect era, cel mai probabil, „cai de lucru", desemnând cai de tracțiune ușoară utilizați la activități agricole.

[28] „Curierul Foaea Intereselor Generale", 14 august 1890.

[29] „Evenimentul", 21 octombrie 1895.

[30] „Timpul", 21 ianuarie 1895.

[31] „Evenimentul", 23 august 1901.

Desigur, din relatările jurnalistice nu lipsesc referirile la diferitele forme de distracție întâlnite în cadrul bâlciului. Abundă știrile de acest fel: „*În toiul său, iarmarocul din Bârlad e remarcat prin distracțiile ce le oferă vizitatorilor, rivalizând cu moșii din București și e remarcat prin tranzacțiile de grâne vite cornute și cai. Distracții avem anul acesta berechet. Nu știi singur ce să admiri mai mult: scrânciobul american, menajeria și panorama Braun, panorama Griller, circurile, teatrele, capetele de dame, taraşii de lăutari sau pe frumoasele vizitatoare ale bâlciului, care, la lumina electrică, apar atât de frumoase și seducătoare...*”[32]; sau „apoi, obișnuitele distracții: căișori, dulapuri, roata norocului, ateliere fotografice etc., etc.”[33]. Trecerea timpului nu pare să fi modificat registrul acestora, întrucât, peste ani, întâlnim același tip de anunțuri publicitare, cu variații minore: „În iarmaroc vor fi: restaurante, berării, fotografi, panorame şi diferite distracţii”[34]; „un cortegiu de distracţii ca circuri, menajerii, restaurante, cârciumi”[35] etc.

O primă relatare[36] a acestui tip de manifestare urbană a apărut în ziarul „Cultura Poporului” din 7 octombrie 1928, unde era publicată o tabletă literară având ca subiect iarmarocul anual.[37] Alături de aceasta, o serie de alți memorialiști ai Bârladului interbelic au reușit să redea atmosfera inconfundabilă a bâlciului, precum Romulus Boteanu – în paginile de amintiri *Flori, tradiții, iarmaroc*[38], incluse în cunoscuta lucrare *Bârladul odinioară și astăzi*[39] –, dar și Nicolae Dimoftache[40], Dumitru Leonte[41], Ion Delamisa[42] și Sergiu Brandea[43].

În perioada comunistă, iarmarocul își pierde treptat cea mai importantă latură – aceea de prilej pentru comercializarea vitelor, cailor și produselor agricole. Se produce o trecere de la iarmarocul tradițional la *bâlci* – „iarmarocul oamenilor”[44], așa cum îl definește scriitorul Ion Delamisa – din prezent. Această tranziție lentă, dar inexorabilă, aproape insesizabilă, este relatată de autorul Sergiu Brandea într-un capitol[45] dedicat evoluției bâlciului bârlădean de-a lungul a mai bine de jumătate de secol. Bâlciul continuă să fie organizat la Bârlad și în multe alte localități din România, păstrându-și atât componenta comercială, cât și pe cea de divertisment. Deși a evoluat semnificativ, încercând să se adapteze „gusturilor” și cerințelor contemporane, pentru generațiile

---

[32] Idem, 1 septembrie 1899.

[33] „Dimineața”, 23 septembrie 1924.

[34] Idem, 27 august 1935.

[35] „Argus”, 9 august 1942.

[36] În presa vremii erau consemnate anual, la rubrica „Cronica zilei”, știri despre desfășurarea iarmaroacelor din diferite localități, inclusiv despre cel din Bârlad. De exemplu, ziarul „Evenimentul” din Iași, în august 1898, a dedicat iarmarocului bârlădean un adevărat serial, întins pe parcursul mai multor numere. „Evenimentul”, 6 (1898), nr. 1602, 1603, 1610.

[37] Elena Boteanu, *Iarmarocul... (Bâlciul...) din Bârlad...*, în „Cultura Poporului”, nr. 247 din 7 octombrie 1928; Sterian Pricope, *O evocare a bâlciului bârlădean*, în „Academia Bârlădeană”, Anul XXI, 3(56),trim. III, 2014, p. 3.

[38] Romulus Boteanu, *Flori, tradiții, iarmaroc*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. I, pp. 553-562; *Ibidem*, în *Ce nu se poate uita*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, pp. 27-40.

[39] *Bârladul odinioară și astăzi. Miscelaneu*, vol. I-III, 1980-1983.

[40] Nicolae Dimoftache, *Menţiuni bârlădene*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. I, pp. 385-386.

[41] Dumitru Leonte, *Iarmarocul de la Bârlad. 29 august 1936*, în „Academia Bârlădeană”, trim. III, nr. 16, 2004, p. 7.

[42] I. Delamisa, *Zăpezile copilariei*, București, Editura Matrix Rom, 2003, pp. 39-42; I. Delamisa este pseudonimul preferat al autorului Ion Manta-Roşie, tatăl cunoscutului scriitor Ion Hobană.

[43] Sergiu Brandea, *Stâmba*, Iași, Editura Pim, 2010, pp. 196-207.

[44] I. Delamisa, *op. cit.*, pp. 31, 37, 39.

[45] Sergiu Brandea, *op. cit.*.

mai vârstnice această transformare a fost percepută mai degrabă ca o involuție, ele amintindu-și cu o nostalgie dureroasă de vechile iarmaroace.

Istoria vieții cotidiene urbane include și analiza spațiilor publice subscrise diverselor forme de interacțiune umană, socializare și petrecere a timpului liber. Alături de piață și stradă – spații urbane prin excelență socializante – se înscrie iarmarocul și bâlciul, locuri ale întâlnirilor, spectacolului și divertismentului popular. Aceste spații aduc în prim-plan un alt aspect al cotidianului citadin, *loisirul*[46].

Dacă în cazul pieței și al străzii predomină rolul comercial și valențele socializante, un alt spațiu merită o atenție aparte – iarmarocul. În timp ce în primele putem recunoaște trăsături specifice lumii occidentale, în cazul ultimului se conturează imaginea familiară a Orientului balcanic, cu întreaga sa diversitate și culoare.

Memorialiștii bârlădeni au surprins cu fidelitate această împletire subtilă dintre comerț și loisir, dintre util și agreabil. În paginile lor de amintiri, iarmarocul și bâlciul apar nu doar ca spații ale consumului, ci și ca ale sociabilității și recreerii urbane.

Dincolo de valoarea lor literară, asemenea texte prezintă și interes istoric, întrucât ne introduc în realitățile specifice perioadelor descrise, perioade pe care acești memorialiști le-au trăit și le-au consemnat ca martori direcți. Ele ne ajută să înțelegem modul în care, în spaţiul public, s-a configurat o istorie a cărei analiză dezvăluie detalii semnificative despre realităţile timpului respectiv și felul în care spaţiul public (în cazul nostru, zonele urbane luate în discuție: piața, strada și iarmarocul) transmitea, prin propria sa semiologie, semnale menite să-i invite pe locuitorii orașului la o participare *in corpore* și afectivă la viața cotidiană.[47]

Bibliografie selectivă:

„Academia Bârlădeană”, nr. 12 – 13, 2003; nr. 16, 2004; nr. 3, 2014.

Antonovici, I., *Documente bârlădene*, vol. I, Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1911; vol. II, Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1912; vol. IV, Bârlad, Tipografia și legătoria Const. D. Lupașcu, 1924; vol. V, *Diverse*, Huși, Atelierele Zanet Corlateanu, 1926.

Bârladul odinioară şi astăzi. Miscelaneu, sub redacţia lui Romulus Boteanu, Bucureşti, vol. I-III, 1980-1984.

Boteanu, Elena, *Iarmarocul... (Bâlciul...) din Bârlad...*, în „Cultura Poporului”, nr. 247 din 7 octombrie 1928.

Boteanu, Romulus, *Flori, tradiţii, iarmaroc*, în *Bârladul odinioară şi astăzi*, București, vol. I, 1980, pp. 553-562.

Boteanu, Romulus, *Ce nu se poate uita*, ed. Alina Butnaru, Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2009.

Brandea, Sergiu, *Strâmba*, Iași, Editura Pim, 2011.

Delamisa, I., *Zăpezile copilariei*, București, Editura Matrix Rom, 2003.

[46] Pentru relația dintre comerț și loisir, vezi și Lelia Zamani, *Comerț și loisir în vechiul București*, București, Editura Vremea, 2007.

[47] Ciprian Mihali (coord.), *Artă, tehnologie şi spaţiu public*, Bucureşti, Editura Paideea, 2003, p. 187.

Dezvoltarea economiei Moldovei 1848-1864, București, Editura Academiei R. P. R., 1963.

Dimoftache, Nicolae, *Menţiuni bârlădene*, în *Bârladul odinioară şi astăzi*, București, volI, 1980, pp. 385-390.

Documente privitoare la istoria economică a României. Oraşe şi târguri 1776–1861, Moldova, seria A, II, redacția volumului: Gh. Ungureanu, Gh. Dăscălescu, M. Gheorghiu, Gh. Robu, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Populară Română, București, 1960.

Iacob, Dumitru, Dan, *Sociabilitate şi divertisment în Principatele Române din prima jumătate a secolului al XlX-lea. Jocurile de cărţi*, în „Revista de istorie socială", t. VIII-IX, 2003-2004, Iași, 2006, pp. 237-282.

Ionescu, Ciortoloman, Geta, *Invitaţie*, în *Bârladul odinioară şi astăzi*, București, vol. I, 1980, pp. 709-711.

Faiter, Ion, *Trecător prin târguri şi iarmaroace*, Bucureşti, Editura Sport - Turism, 1982.

Filiti-Penelea, Georgeta, *Les foires de la Valachie pendant la période 1774-1848*, București, Editura Academiei Române, 1973.

Găbureac, Sergiu, *Bârladul odinioară şi în zilele noastre*, monografie-album, București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2008.

C. C. Giurescu, *Contribuţiuni la studiul originilor şi dezvoltării burgheziei române pînă la 1848*, București, Editura ştiinţifică, 1972.

Gorovei, Artur, *Fălticenii. Cercetări istorice asupra oraşului Fălticeni*, Fălticeni, Tip. M. Saidman, 1938.

Gramaticu, Răşcanu, O., *Istoria Bârladului*, ediția a II-a, vol. I, Bârlad, 2002; *Ibidem*, ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Iași, Editura Pim, 2021.

Lahovari, G. I., Brătianu, C. I., Tocilescu, Gr. G., *Marele Dicţionar Geografic al României*, vol. I, București, Editura Socec, 1898.

Leonte, Dumitru, *Iarmarocul de la Bârlad. 29 august 1936*, în „Academia Bârlădeană", trim. III, nr. 16, 2004, pp. 6-7.

Majuru, Adrian, *București. Povestea unei geografii umane*, București, Editura Institutului Cultural Român, 2007.

Majuru, Adrian, *Cum se distrau românii odinioară*, București, Editura Adevărul, 2011.

Mangu, Gheorghe, *Amintiri despre Bârlad*, în *Bârladul odinioară şi astăzi*, București, vol. I, pp. 727-728.

Mărghitan, Liviu, Mancaş, Ioan, *Academicieni ai judeţului Vaslui*, Arad, Editura Ramira, 2010.

Mihali, Ciprian (coord.), *Artă, tehnologie şi spaţiu public*, Bucureşti, Editura Paideea, 2003.

Mihăilă, Simona, *Iarmarocul la Bârlad*, în *Almanah Bârladul*, Iași, Editura Opera Magna, 2008, pp. 53-55.

Idem, *Legendele Bârladului – Iarmarocul*, în „Est News", 28 august 2015.

Miron, Gheorghe, *Aspecte privind târgurile, bâlciurile ş iarmaroacele din judeţul Putna*, în „Cronica Vrancei", t. X, 2011, pp. 172-192.

Murariu, Ioan, *Iarmaroace şi târguri săptămânale în Moldova (1774-1832*), în „Hierasus", t. IV, 1981, 13 (1), pp. 137-145.

Nicoară, Simona, *Pentru o istorie a loisirului*, în „Caiete de antropologie istorică", an VI, nr. 1–2 (10–11), Ianuarie–Decembrie 2007, pp. 7–11.

Oprescu, Carmen, *Funcțiunea de „loisir" și rolul ei în modernizare orașului Câmpulung-Muscel*, în „Argessis. Studii și comunicări", seria Istorie, t. IX, 2000, pp. 517-526.

Orașe și târguri din Moldova în perioada de tranziție de la Evul Mediu la Epoca Modernă. Abordări pluridisciplinare, editori: Bejenaru L., Stanc M.S., Pîrnău-Bacumenco L., Cluj-Napoca, Editura Mega, 2024

Panaitescu, P. P., *Călători poloni în ţările române*, București, 1930.

Pricope, Sterian, *O evocare a bâlciului bârlădean*, în „Academia Bârlădeană", Anul XXI, 3(56), trim. III, 2014, p. 3

Proca, Marcel, *Orașul Bârlad. Evoluție urbanistică în a doua jumătate a scolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, Bârlad, Editura Sfera, 2009.

Proca, Mirela, Proca, Marcel, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea şi prima jumătate a secolului al XX-lea*, Bârlad, Editura Sfera, 2011.

Proca, Marcel, *Bârladul și Marele Război*, Bârlad, Editura Sfera, 2018.

Români majoritari/Români minoritari: interferenţe şi coabitări lingvistice, literare şi etnologice, Iaşi, Editura Alfa, 2007.

Scriban, August, *Dicţionarul limbii româneşti*, ediţia I, Iaşi, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună", 1939.

Stoica, Dumitru G., Moldoveanu, Mielu, Macarovici, Lulu, *Strada Mare a oraşului Bârlad la sfârşitul secolului XIX şi începutul secolului XX*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. III, 1984, pp. 298-317.

Tacu, George M., *Pagini din anii copilăriei*, în *Bârladul odinioară şi astăzi*, București, vol. I, 1980, pp. 607-609.

Untaru, Gheorghe, *Iarmaroacele din ţinuturile sudice ale Moldovei între anii 1800-1864*, în „Revista arhivelor", t. XLIX, 4, 1987, pp. 404-425.

Vasiliu, Gheorghe, *Bârladul de altădată*, Târgu-Mureş, Editura Sherpa, 2000.

Zamani, Lelia, *Comerț și loisir în vechiul București*, București, Editura Vremea, 2007.